

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

București, Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, et. 2,
tel/fax. +40-21-3126578, e-mail: support@cncd.org.ro
Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA NR. 348
din data de 18.06.2014

Dosar nr: 3A/2014

Petiția nr: 843 din data de 10.02.2014

Petent: Autosesizare CNCD.

Reclamat: D.T..

Obiect: Afirmații discriminatorii la adresa comunității rome.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul sau reședința petentului

1.1. Autosesizare CNCD cu sediul în București, P-ța Valter Mărăcineanu, nr. 1-3, Sector 1.

I.2. Numele, domiciliul sau reședința părții reclamate

2.1. D.T., Deputat-Comisia de Politică Externă

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare.

Autosesizarea vizează postarea în mediul virtual, a mesajului "**Sunt -14 grade în București! Foarte frig!!! E atât de frig în cât am vazut un țigan cu mâinile în buzunarele lui**".

III. Procedura de citare.

1. Partea reclamată a fost citată prin adresa nr. 843/12.02.2014, procedura de citare fiind astfel îndeplinită, conform dispozițiilor O.G. nr.137/2000, republicată.
2. La termenul de audieri din data de 20.02.2014, reclamatul a fost absent.

IV. Susținerile părților.

Susținerile autosesizării.

1. Autosesizarea vizează postarea în mediul virtual, adresa de facebook a reclamatului mesajul: "**Sunt - 14 grade în București! Foarte frig!!! E atât de frig în cât am vazut un țigan cu mâinile în buzunarele lui**".

Susținerile părților reclamate.

V. Motivele de fapt și de drept.

1. **În fapt**, Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), reține că, urmare a unei postări pe un site de socializare, facebook.com, a deputatului D.T., după data de 31 ianuarie 2014 au apărut o serie de articole, în presa scrisă. Urmare a acestor articole, a fost demarată procedura jurisdicțională a CNCD, potrivit OG nr.137/2000, actualizată.
2. Fapta ce a făcut obiectul prezentei cauze are în vedere o postarea a reclamatului, respectiv o afirmație cu privire la membrii etniei rome din Romania. „**Sunt - 14 grade în București! Foarte frig!!! E atât de frig în cât am vazut un țigan cu mâinile în buzunarele lui**”.
3. Prin adresa de comunicare nr. 843/12.02.2014, fost stabilit termenul pentru audieri în cauză, fiind astfel respectat dreptul reclamatului de a își formula propriile apărări.
4. **În drept**, Colegiul Director reține dispozițiile **Convenției Europene a Drepturilor Omului**, care la **art.14** dispune că *”Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție, trebuie sa fie asigurată fără nici un fel de deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”*.
5. **Protocolul nr.12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului**, care la **art.1** dispune interzicerea generală a discriminării, respectiv **paragraful 1** *”Exercitarea oricarui drept prevazut de lege trebuie să fie asigurată fără nici un fel de discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”* și **paragraful 2** *”Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică, pe baza oricăruia dintre motivele menționate la paragraful 1 ”*.
6. Pornind de la definiția generală a discriminării, art.2 alin.1 din ordonanță, **discriminarea directă**, pentru a reține existența unei fapte de discriminare, trebuie îndeplinite, cumulativ, următoarele condiții: **Existența unui tratament diferențiat** manifestat prin orice deosebire, excludere, restricție sau preferință; **Existența unui criteriu de discriminare**, conform criteriilor reținute de art.2 alin.1; **Tratamentul diferențiat să aibe ca scop sau efect** restrângerea, înlăturarea recunoașterii sau exercitării, în condiții de egalitate a unui drept recunoscut de lege; **Existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile**, conform art.1 alin.3 din ordonanță; **Existența unei legături de cauzalitate** între tratamentul diferențiat și criteriul de discriminare. Cu unele mici diferențe, ce au în vedere specificul faptelor prevăzute și sancționate de ordonanță, toate faptele au în comun condiții generale mai sus prezentate
7. Astfel, o faptă poate fi considerată discriminatorie, dacă aduce atingere unui drept, oricare dintre cele prevăzute și garantate de tratatele internaționale ratificate de Romania sau cele prevazute de legislația națională, **dupa cum dispune și O.G. 137/2000, care la art.1 alin.2** prevede că *”Principiul egalității între cetățeni, al excluderii privilegiilor și discriminării, sunt garantate în special în exercitarea următoarelor drepturi: ..... ”*; **art.2 alin.1** *”..... restrângerea,*

înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, ...”, precum și Protocolul nr.12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art.1 alin.1 ”Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege, ...”.

8. Colegiul Director reiterează că un aspect definitoriu al discriminării îl constituie faptul că diferența de tratament este bazată pe o caracteristică, respectiv un **criteriu interzis**. Ca atare, tratamentul aplicat trebuie să fie diferit de cel care a fost sau ar fi aplicabil unei persoane dintr-un grup relevant, în circumstanțe similare sau comparabile. Or, **discriminarea directă** presupune atingerea adusă beneficiului unui drept al persoanei discriminate tocmai datorită apartenenței acesteia la un grup (de exemplu: origine rasială sau etnică, religie, etc). Din acest punct de vedere discriminarea directă presupune o **legătură de cauzalitate** identificabilă între actul sau faptul diferențierii și apartenența la una dintre caracteristicile sau unul dintre criteriile cuprinse în norma juridică și individualizate la persoana care este supusă discriminării.

9. Această legătură de cauzalitate reiese din definiția cuprinsă în art.2 al O.G. 137/2000, republicată, în particular, prin utilizarea sintagmei **„pe bază de”**, dispunând că prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, *„pe bază de...”*. Legătura de cauzalitate presupune considerarea motivului sau a motivelor care au stat la baza actelor aplicate în cauzele de discriminare (*tratamentul diferențiat*) și impun a analiza dacă un criteriu interzis (*origine rasială sau etnică, vârstă, dizabilitate, sex, etc.*) invocat de către reclamant (**petent**), constituie un factor relevant sau determinant, în acțiunea sau inacțiunea imputată pârâtului (**reclamatului**).

10. Astfel, **natura discriminării**, sub aspectul ei **constitutiv**, decurge tocmai din faptul că diferența de tratament este determinată de existența unui criteriu, ceea ce presupune o legătură de cauzalitate între tratamentul diferit imputat și criteriul interzis de lege, invocat în situația persoanei care se consideră discriminată. Același raționament este aplicabil și în cazul **discriminării indirecte**, astfel cum este prevăzut în art.2 alin.3 din O.G. 137/2000, republicată, cu precizarea că **raportul de cauzalitate este indirect**, și cu atât mai mult în cazul **hărțuirii**, așa cum este reglementată în art.2 alin.5 al ordonanței mai sus menționate. În cazul hărțuirii, **raportul de cauzalitate este direct**, iar acest aspect rezultă din însăși formularea dată de legiuitor, în speță *„comportamentul pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convongeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv.”*

11. Astfel, Colegiul trebuie să analizeze, din întreg probatoriul depus în cauză, măsura în care poate fi reținut un **raport de cauzalitate direct sau indirect** între faptele imputate și un eventual criteriu invocat, respectiv existența unui raport de analogie sau comparabilitate între persoane în privința cărora s-a indus un tratament mai puțin favorabil.

12. Art.2 alin.8 din OG nr.137/2000, republicată dispune că *„Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație.”*

13. Art.15 din ordonanță dispune „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidenta legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propaganda naționalist-șovină, de instigare la ura rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.*”

14. Cele două articole prezentate exprimă un conflict între două drepturi fundamentale ale omului: libertatea de exprimare și demnitate personală.

15. Libertatea de exprimare nu este un drept absolut, ci acesta comportă anumite limitări în situații expres prevăzute de lege. În acest sens, relevantă este practica Curții Europene a Drepturilor Omului în ce privește aplicarea art.14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

16. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale prevede, la art. 10 alin. 2, **limitele în care poate fi exercitat dreptul la liberă exprimare:** „*Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.*”.

17. Prin urmare, în conformitate cu acest tratat regional, în Europa, **libertatea de exprimare nu este un drept absolut.** Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”.

18. Totodată art. 17 al **Convenției** interzice abuzul de drept: „*Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție*”.

19. Relativ la aceste aspecte, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO), prin jurisprudența în materie de libertatea de exprimare, analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- a. existența unei limitări a libertății de exprimare;
- b. legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
  - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
  - calitatea normei juridice, și anume:

- accesibilitatea;
- precizitatea;
- previzibilitatea normei;

c. legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, **reputației sau a drepturilor altora**, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

d. necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

20. În mod evident, orice sancționare a limbajului discriminator, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

21. Privind **legalitatea** restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** promovează respectarea dreptului la demnitate; *există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al Ordonanței de guvern nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare, republicată, accesibilă (prin publicarea în Monitorul Oficial al României), cu sancțiuni evidente.*

22. **Legitimitatea** sancționării este dată de nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei, etc. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu: a) *libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (Handyside împotriva Regatului Unit, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; Glimmerveen și Hagenbeek împotriva Olandei, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; Lingens împotriva Austriei, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41; etc.);* b) *libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător (Handyside împotriva Regatului Unit, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; Glimmerveen și Hagenbeek împotriva Olandei, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; Castells împotriva Spaniei, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; etc);* c) *exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (Handyside împotriva Regatului Unit, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; Glimmerveen și Hagenbeek împotriva Olandei, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care*

ofensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (**Otto-Preminger-Institute împotriva Austriei**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **Wingrove împotriva Regatului Unit**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **Gündüz împotriva Turciei**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37); d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (**Otto-Preminger-Institute împotriva Austriei**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **Wingrove împotriva Regatului Unit**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58); e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (**Sürek și Özdemir împotriva Turciei**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63; **Sürek împotriva Turciei nr. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 60; **Şener împotriva Turciei**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 42); f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (**Gündüz împotriva Turciei**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40); g) art. 17 al **Convenției** previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (**Glimmerveen și Hagenbeek împotriva Olandei**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **Ohensberger împotriva Austriei**, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994); h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este compatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (**Witzsch împotriva Germaniei**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005); i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al **Convenției** (**Jersild împotriva Danemarcei** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35; **Gündüz împotriva Turciei**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 41); j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (**Norwood împotriva Regatului Unit**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004, **Ivanov împotriva Rusiei**, nr. 35222/04, 20 februarie 2007); k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să

ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (**Handyside împotriva Regatului Unit**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **Lingens împotriva Austriei**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 39; **Otto-Preminger-Institute împotriva Austriei**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; etc); l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (**Jersild împotriva Danemarcei** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **Incal împotriva Turciei**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **Lehideux și Isorni împotriva Franței**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; etc); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (**Lingens împotriva Austriei**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40; **Gerger împotriva Turciei**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 50; **Şener împotriva Turciei**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporționată cu scopul legitim urmărit (**Otto-Preminger-Institute împotriva Austriei**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49); m) **Convenția** nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (**Castells împotriva Spaniei**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **Wingrove împotriva Regatului Unit**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58; **Incal împotriva Turciei**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 54; **Gerger împotriva Turciei**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; etc); n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (**Castells împotriva Spaniei**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **Incal împotriva Turciei**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46); o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (**Incal împotriva Turciei**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53); p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență,

prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (**Lingens împotriva Austriei**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42; **Castells împotriva Spaniei**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **De Haes și Gijssels împotriva Belgiei**, nr. 19983/92, 24 februarie 1997, § 37; etc); q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (**Jersild împotriva Danemarcei** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31); r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (**Jersild împotriva Danemarcei** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31); s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (**Cumpănă și Mazăre împotriva României**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115); t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (**Ahmed și alții împotriva Regatului Unit**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

23. În hotărârile sale, CEDO nu se bazează doar pe Convenție, se referă și la **Carta Națiunilor Unite** (paragraful 2 din Preambul, art. 1 alin. 3, art. 13 alin. 1, art. 55 lit. c și art. 76 lit. c), **Declarația universală a drepturilor omului** (art. 1, 2 și 7), **Convenția internațională privind drepturile civile și politice** (art. 2 alin. 1, art. 20 alin. 2, art. 26), **Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială** (art. 4 și 5), **Recomandarea nr. R (97) 20 a comitetului de miniștri către statele membre cu privire la „discursul de ură”**, **Recomandarea de politică generală nr. 7 privind legislația națională referitoare la combaterea rasismului și a discriminării rasiale**.

24. În luarea deciziei ținem cont și de **art. 30 din Constituția României** care asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți: „(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri”.

25. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl

constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme”.

26. Aplicând principiile CEDO, constatăm următoarele:

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, astfel în mod obligatoriu trebuie evitate afirmațiile care în mod gratuit ofensează alte persoane, fără a contribui la o dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (vezi afirmațiile ce fac obiectul prezentei cauze), ci, din contră, întăresc stereotipurile negative față de femei, și rolul acestora în societate;
- toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze orice formă de expresii care promovează ura bazată pe intoleranță;
- se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă — considerăm că folosirea unor asemenea afirmații/expresii în societatea din România, perpetuarea folosirii unor asemenea termeni la adresa femeilor, datorită stereotipurilor de genul celor care formează obiectul cauzei, arată nevoia publică urgentă;
- libertatea discursului politic nu este absolută prin natura sa.

27. Colegiul Director este de opinie că, în cadrul sistemului instituțional regional de protecție a drepturilor omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, prevede în art.10 că: “orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare” însă precizează în mod expres limitele acestui drept în aliniatul 2 al aceluiași articol: “exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei ce **comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... protecția reputației sau a drepturilor altora**”.

28. Relativ la **dreptul la demnitate**, reținem dispozițiile **art.15** din OG nr.137/2000, republicată, ce dispune că „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidenta legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propaganda naționalist-șovină, de instigare la ura rasială sau națională, ori acel comportament care are*

ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasa, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia”

29. Aceasta este singura dintre faptele prevăzute și sancționate de OG nr.137/2000, republicată, la care legiutorul a condiționat expres existența contravenției de neincidența legii penale. Acest lucru nu face decât să evidențieze pericolul social sporit al acestor fapte. De asemenea, condiționarea are în vedere și sancționarea distinctă făcută de legea penală, prin incriminarea faptelor de insultă și calomnie.

30. Art.15 cuprinde 2 teze distincte, respectiv sub denumirea de încălcare a dreptului la demnitate, legiutorul a reținut acele fapte ce au caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, precum și acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității umane, crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare. Condiția esențială a acestor fapte constă în caracterul public al acesteia, respectiv săvârșirea faptei în public.

31. Ceea ce interesează și în acest caz, este ca motivul comportamentului în sine, să conștie în existența unui **criteriu** de discriminare, astfel precum acesta este reținut de legiutor. Prin folosirea sintagmei legat de apartenența acestora ..., pe lângă enumerarea concretă a criteriilor la care face referire norma, nu face decât să întărească protecția efectivă pe care această dispoziție o introduce.

32. Manifestarea comportamentului pe baza criteriilor expres menționate de norma juridică, trebuie, într-un final să aibă ca scop sau să vizeze atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, pentru persoanele care sunt supuse unui asemenea comportament.

33. **particularitate** a faptei de încălcare a dreptului la demnitate, astfel precum este reținută de OG nr.137/2000, republicată, constă în aceea că, diferit de celelalte fapte prevăzute și sancționate de OG nr.137/2000, aceasta nu presupune existența situației analoge, comparabile. Simplul fapt că reclamatul are un anumit comportament, ce are în vedere existența unuia dintre criteriile prevăzute de lege, iar acest fapt conduce la atingerea demnității sau crearea unui cadru intimidant, ostil sau degradant, pentru petent, este de ajuns pentru a se reține existența faptei de discriminare, prevăzută și sancționată de art.15 din Ordonanță. Acest lucru reflectă, în principal, faptul că încălcarea dreptului la demnitate în sine este greșită din cauza formei pe care o îmbracă (abuz verbal, nonverbal, alte fapte sau acte), și al efectului potențial pe care îl poate avea – încălcarea demnității umane. Astfel, reținem că se are în vedere percepția pe care o are victima asupra tratamentului la care a fost supus.

34. Față de cele expuse, **cu privire la îndeplinirea condițiilor art.2 alin.1**, reținem fapta reclamatului individualizată prin postarea afirmației, afirmație ce are la bază criteriul apartenenței etnice – referirea la cetățenii aparținând etniei române din România, ce are menirea de a încălca dreptul la demnitate al acestora, comparativ cu celelalte persoane, cetățeni români care nu aparțin etniei române,

reținându-se astfel și raportul de cauzalitate directă dintre comportament manifestat prin abuzul verbal și criteriul astfel reținut.

35. Raportat la speța în cauză, Colegiul consideră că **sunt îndeplinite și condițiile prevăzute la art. 15 din O.G. 137/2000**, actualizată, respectiv: Fapta reclamatului constituie un comportament manifestat în public; comportamentul vizează atingerea demnității și crearea unei atmosfere degradante și ofensatoare, fapta fiind îndreptată împotriva membrilor etniei rome; comportamentul în sine având la bază apartenența etnică.

36. Față de aceste aspecte, Colegiul Director al CNCD **constată existența faptei de discriminare, conform art.2 alin.1 coroborat cu dispozițiile art.15 din OG nr.137/2000, actualizată.**

37. Prin urmare, Colegiul Director reiterează faptul că dreptul la demnitate personală și nediscriminare, au prioritate față de libertatea de exprimare ca drept fundamental, dar considerăm că se impune o alegere adecvată a sancțiunilor în această situație.

38. Fiind prima asemenea abatere constatată de CNCD, în situația reclamatului, considerăm că aplicarea unei sancțiuni pecuniare nu își are rostul în prezenta cauză. O atenționare urmată de o recomandare dată reclamatului, considerăm că este îndestulătoare pentru a putea atinge scopul OG nr.137/2000, actualizată, conștientizarea principiului nediscriminării, constientizarea efectelor propriilor fapte, strict legate de respectarea acestui principiu.

39. Prin urmare, Colegiul Director al CNCD, **RECOMANDĂ** reclamatului ca pe viitor, prin discursul public pe care îl promovează, să depună diligențe în a respecta drepturile altora, să evite discursul public discriminatoriu.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi** ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate reprezintă discriminare, potrivit art.2 alin.1 si art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată și actualizată.
2. Se recomandă reclamatului ca pe viitor, să depună diligențe în a respecta drepturile altora, să evite discursul public discriminatoriu.
3. Se va răspunde părților în sensul celor hotărâte.
4. O copie a hotărârii se va transmite părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii:

Nu este cazul

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita.

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea**

și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință:

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BERTZI THEODORA-Membru

JURA CRISTIAN - Mmembru

LAZĂR MARIA - Membru

ANAMARIA PANFILE - Membru

VASILE ALEXANDRU VASILE – Membru

Hotărâre redactată de către:

Vasile Alexandru Vasile – Membru Colegiul Director al CNCD

Vasile Daniel – Asistent Colegiul Director al CNCD

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.